

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «**Інноваційний розвиток підприємництва в умовах глобальних викликів**» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Поврозника Петра Павловича

1. Актуальність теми дисертації

Ділова активність в Україні в умовах сьогодення з огляду на вплив коронавірусної пандемії, а тепер і повномасштабної війни росії проти України характеризується низькою інноваційною результативністю функціонування суб'єктів господарювання. Водночас посилення безпекових та інших глобальних викликів, особливо трендів цифровізації економіки та діджиталізації бізнес-процесів зумовлює потребу у пошуку інструментів стимулювання інноваційної діяльності підприємницьких структур, зважаючи на необхідність післявоєнної відбудови країни, відновлення економічного потенціалу окремих галузей і регіонів.

Інноваційний розвиток підприємництва в умовах зазначених вище безпрецедентних викликів для України досі не був об'єктом окремого комплексного економічного дослідження, а деякі аспекти даної проблематики лише частково висвітлювалися у працях українських науковців, зокрема упродовж років війни з росією. Розуміння важливості формування цілісного концепту інноваційного розвитку бізнесу в нинішніх реаліях, потреба в стратегуванні відповідної державної політики підтримки ділової активності зумовлюють необхідність наукового перегляду візії потенційних рішень та створення інституційних умов для належного правового, фінансового, методичного, інформаційно-аналітичного управління такими процесами.

Тому питання інноваційного розвитку підприємництва в Україні власне в умовах глобальних викликів потребують обґрунтування науково-прикладних підходів до їх вирішення, визначаючи актуальність і своєчасність виконаного дослідження.

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 90/11 від 26.11.2020 року.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства Львівського національного університету імені Івана Франка «Пріоритетний розвиток підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в умовах формування інформаційного суспільства» (номер державної реєстрації 0122U200514), у межах якої здобувачем було проведено дослідження теоретико-методичних та інституційних основ і запропоновано концепцію стимулювання інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в Україні.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Наукове дослідження виконано здобувачем самостійно. Основні теоретичні положення та науково-прикладні розробки, які характеризують наукову новизну дисертації, теоретичну і практичну значимість її результатів, отримані автором особисто. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено у 15 публікаціях, серед яких: 7 наукових статей у фахових виданнях України, 8 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Аналіз наукових праць за темою дисертації дає змогу стверджувати, що опубліковані результати наукових пошуків здобувача повною мірою відображають основні положення та висновки проведеного дослідження. Наведені у дисертаційній роботі та опубліковані у наукових статтях результати досліджень належать автору і є його особистим науковим доробком. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

У розділі 1 “Теоретичні засади формування ринку цільового капіталу” на основі критичного аналізу наукової літератури здобувачем уточнено термінологічно-понятійний апарат дослідження в частині обґрунтування дефініцій “інноваційний розвиток підприємництва”, “інноваційний розвиток підприємства”, “національна інноваційна екосистема”. Розкрито зміст глобальних викликів інноваційному розвитку підприємництва в розрізі загроз та потенційних можливостей. Розглянуто глобальні виклики інноваційному підприємству в Україні з позицій можливостей, загроз, потенціалу адаптації та необхідності реагування. Окрему увагу приділено удосконаленню науково-теоретичних підходів до інституційної модернізації системи регулювання та стимулювання інноваційного розвитку підприємництва та концепції національної інноваційної екосистеми.

У межах розділу 2 “Особливості інноваційного розвитку підприємництва: вітчизняні реалії та глобальний контекст” проведено аналіз стану і динаміки інноваційної активності вітчизняних підприємств. Продіагностовано глобальні індикатори інноваційного розвитку підприємництва на основі індикаторів, що пов’язані з розвитком підприємництва загалом, розробкою та впровадженням інновацій, конкурентоспроможністю економіки та знань, що визначають передумови такого розвитку. Здійснено оцінку тенденцій розподілу інноваційно активних суб’єктів підприємництва, зокрема за типами інноваційного співробітництва. Одержали розвиток підходи до регіоналізації інноваційного розвитку в Україні на основі науково-аналітичного обґрунтування необхідності формування регіональних інноваційних екосистем.

У розділі 3 “Напрями активізації інноваційного розвитку підприємництва в Україні в умовах глобальних викликів” здійснено моделювання впливу чинників на розвиток вітчизняного підприємництва на інноваційних засадах на основі кореляційно-регресійного аналізу та запропоновано інтегральний показник його оцінювання, який, на відміну від поширених підходів, має низку переваг. Узагальнено іноземний досвід стимулювання розвитку підприємництва та виокремлено потенціал його застосування в Україні. Розроблено та запропоновано концепцію стимулювання інноваційного розвитку підприємництва у контексті глобальних викликів для національної економіки і суспільства.

3. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором висновків і рекомендацій

Отримані результати є достовірними та обґрунтованими, що зумовлено використанням дисертантом широкого спектру сучасних методів дослідження, опрацюванням значної кількості наукових праць українських і зарубіжних вчених за обраним напрямом та аналізуванням великого масиву статистичних даних з вітчизняних та іноземних джерел. Основні результати дисертаційної роботи було апробовано як у вигляді доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, так і в процесі рецензування публікацій у фахових виданнях України.

3. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

До найвагоміших результатів дисертації, що характеризуються науковою новизною, належать такі.

удосконалено:

- підходи до розроблення концепції стимулювання інноваційного розвитку підприємництва з конкретизацією її мети, завдань, принципів формування, а також інструментів прямого і непрямого впливу, етапів й очікуваних результатів. Запропонована концепції може дати змогу сформувати дієву національну інноваційну екосистему в країні в умовах глобальних викликів та зважаючи на потребу післявоєнного відновлення;

- науково-методичний інструментарій здійснення аналізу параметрів інноваційного розвитку підприємств, який відрізняється від існуючих підходів побудовою інтегрального показника, що охоплює низку ключових складових. Розроблений інтегральний показник інноваційного розвитку українських підприємств дає змогу проводити комплексний аналіз результативності діяльності підприємницького сектору з метою формування ефективної економічної політики на рівні держави, регіонів та територіальних громад. Перевагою його використання є можливість доукомплектування додатковими складовими, які характеризуватимуть інноваційний розвиток ділових одиниць;

- концептуально-прикладні підходи в частині авторських пропозицій щодо розгляду національної інноваційної екосистеми з позицій змістового концепту в системі координат “людський капітал-потенціал відносин-інституційна спроможність” та структурного зонування і ключових суб’єктів, Це дало змогу обґрунтувати базові принципи її формування, виокремити в межах національної інноваційної екосистеми зони генерації ідей та рішень, інкубаційну, апробації, підтримки інноваційних підприємств (стартапів)), ефективне функціонування відповідних суб’єктів у межах яких дасть змогу сформувати в країні передумови для інноваційного розвитку підприємництва;

- науково-теоретичну візію інституційної модернізації системи регулювання та стимулювання інноваційного розвитку підприємництва в контексті обґрунтування її впливу на національну інноваційну екосистему та виділення формальних і неформальних інститутів, враховуючи синергетичний ефект від їх взаємодії. Пропоновані підходи дали змогу обґрунтувати необхідність комплексного

застосування інструментів прямого і непрямого впливу на інноваційну активність суб'єктів господарювання;

одержали подальший розвиток:

- змістовна інтерпретація понять: 1) національна інноваційна екосистема в частині її тлумачення як сукупності взаємопов'язаних суб'єктів та відносин між ними, які реалізуються в межах інноваційного середовища певної країни, ефективність яких підвищується за рахунок синергетичних зв'язків, емерджентності, органічності взаємодії та національної самобутності; 2) інноваційний розвиток підприємництва – з огляду на різноаспектність та багатоетапність його як процесу, який передбачає впровадження інноваційних рішень і стратегій у діяльність підприємств з метою підвищення ефективності, покращення фінансових та інших результатів діяльності, зміцнення конкурентоспроможності та стійкості; 3) інноваційний розвиток підприємства – з позицій його розуміння як процесу господарювання, який ґрунтується на інноваційних рішеннях і підходах в фінансово-господарській та організаційно-управлінській діяльності ділової одиниці;

- моделювання параметрів інноваційного розвитку підприємств на основі застосування кореляційно-регресійного аналізу, що дало змогу побудувати багатофакторну регресійну модель, яка підтверджує тісний взаємозв'язок між виокремленими чинниками (абсолютні та відносні показники розміру капітального інвестування в економіку; величина нових кредитів, які видані банками суб'єктам господарювання; рівень тінізації економіки; ступінь податкового навантаження на вітчизняну господарську систему; частка витрат на освіту у сукупних видатках бюджетної системи; розмір національного ринку цінних паперів) та обсягами виробничої діяльності українських підприємницьких структур;

- обґрунтування пріоритетів формування регіональних інноваційних екосистем на основі проблемно-перспективної матриці розвитку інноваційного підприємництва на прикладі Львівської області, що може дати змогу узагальнити і систематизувати інституційне забезпечення інноваційної екосистеми регіону. Перевагою пропонованих підходів є можливість їх застосування в межах регіонів країни, враховуючи специфіку тилкових, фронтових, деокупованих і опорних областей;

- науково-прикладні підходи щодо стимулювання розвитку стартап-підприємництва як різновиду інноваційного підприємництва, які на відміну від поширених, передбачають необхідність нормативно-правового врегулювання

дефініції стартапів, регламентування інструментів їх підтримки у законодавстві. Ці пропозиції можуть бути також основою для імплементації комплексних підходів до формування стартап-культури у соціумі, зважаючи на її значення у інноваційному розвитку та післявоєнному відновленні ділової активності в країні.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

Статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Косович Б.І., Поврозник П.П. Розвиток інновацій в малому підприємстві. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2021. № 176. С. 74-78. URL : <https://doi.org/10.32782/2224-6282/176-12> (особистий внесок автора – 0,2 друк. арк.: розкрито напрями забезпечення інноваційної активності через створення державних центрів підтримки та формування інтернаціональних коридорів трансферу технологій).

2. Косович Б., Поврозник П., Киретів А. Інновації як складова формування продовольчої безпеки України. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2022. Вип. 3 (126). С. 80-85. URL : <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2022-3-12> (особистий внесок автора – 0,17 друк. арк.: розглянуто основні індикатори трансформації продовольчої сфери у напрямку інновацій).

3. Косович Б.І., Орліковська А.В., Поврозник П.П. Зміцнення конкурентоспроможності ІТ-підприємств у період післявоєнного відновлення. Інфраструктура ринку. 2023. Вип. 72. С. 94-100. URL : http://market-infr.od.ua/journals/2023/72_2023/19.pdf (особистий внесок автора – 0,19 друк. арк.: досліджено стан розвитку ІТ-підприємств України, проаналізовано обсяг експорту ІТ-послуг).

4. Поврозник П.П. Бюджетно-податкові інструменти стимулювання інноваційного розвитку підприємництва в умовах цифровізації національної економіки. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Економіка”. 2023. Вип. 30 (58). С. 4-13. URL : [https://ecj.oa.edu.ua/assets/files/NZ_ek_Vyp_30\(58\).pdf](https://ecj.oa.edu.ua/assets/files/NZ_ek_Vyp_30(58).pdf) (0,5 друк. арк.).

5. Поврозник П.П. Особливості інноваційного розвитку підприємництва в Україні в контексті глобальних безпекових викликів та ризиків цифровізації. Міжнародний науковий журнал “Інтернаука”. Серія: “Економічні науки”. 2023. № 8. С. 113-124. URL : <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-8-9143> (0,4 друк. арк.).

6. Поврозник П.П. Аналіз стану та динаміки інноваційної активності підприємств в Україні. Електронний журнал “Ефективна економіка”. 2023. № 10. URL : <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.10.56> (0,5 друк. арк.).

7. Поврозник П.П. Глобальні індикатори інноваційного розвитку підприємництва. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 21. С. 91-96. URL : <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2385> (0,4 друк. арк.)

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

1. Поврозник П.П. Інноваційний розвиток в підприємстві. Філософсько-психологічні аспекти духовності в освіті та науці: збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 23 квітня 2021 р. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. С.153-156 (0,12 друк. арк.).

2. Косович Б., Поврозник П. Соціальне підприємництво як новий напрям у розвитку сучасної економіки. Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: збірник тез XXVII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених, м. Львів, 20 листопада 2020 р. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. URL : https://econom.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/02/_XXVII_MNKSAMU_2020.pdf. (особистий внесок автора – 0,07 друк. арк.: розглянуто роль соціального підприємництва у розвитку економіки).

3. Поврозник П., Киретів А. Органічне агровиробництво як складова інноваційного підприємництва. Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: збірник тез XXIX Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених, м. Львів, 20-21 травня 2022 р. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. URL : <https://drive.google.com/file/d/1Vmb9UfyHwNHalXboOH0xwDHOgJWLvAnM/view> (особистий внесок автора – 0,08 друк. арк.: з'ясовано особливості органічного агровиробництва у контексті інноваційності підприємництва).

4. Косович Б., Поврозник П., Самсін Ю. Засади формування конкурентних стратегій підприємства. Проблеми становлення інформаційної економіки в Україні: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 18-19 листопада 2022 р. Львів: Растр-7, 2022. С. 148-151 (особистий внесок автора – 0,06 друк. арк.: досліджено специфіку формування конкурентних стратегій).

5. Поврозник П., Юрків Р. Інноваційна активність підприємств: тренди та пріоритети інституційного стимулювання. Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи: теорії та пропозиції: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 13-14 жовтня 2023 р. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2023. 156 с. С. 140-146 (*особистий внесок автора – 0,1 друк. арк.: розглянуто пріоритети інституційного стимулювання інноваційних підприємств*).

6. Поврозник П. Імпакт-інвестування як глобальний виклик інноваційному підприємництву в Україні. Ефективність міжнародної економічної інтеграції: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 3 листопада 2023 р. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2023. 112 с. С. 78-82 (0,15 друк. арк.).

7. Поврозник П. Регіональні особливості інноваційного розвитку підприємництва в умовах викликів воєнного стану в Україні. Інноваційна модернізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Кременчук, 27-28 листопада 2023 р. Кременчук: КрНУ, 2023. 783 с. С. 407-410 (0,12 друк. арк.).

8. Поврозник П., Юрків Р. Вплив цифровізації на інноваційний розвиток підприємництва: можливості та загрози у реаліях національної економіки. Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 07-08 грудня 2023 р. Кропивницький : Центральньоукраїн. нац. техн. ун–т. ЦНТУ, 2023. 400 с. С. 283-285. (*особистий внесок автора – 0,09 друк. арк.: з'ясовано можливості та загрози цифровізації для іноваційного розвитку підприємництва*).

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Положення та висновки дослідження дають змогу покращити розуміння складних процесів, які лежать в основі інноваційного розвитку підприємництва та можливостей щодо наукового пошуку шляхів вирішення на цій основі широкого спектра соціально-економічних проблем. Також окремі науково-методичні результати мають важливе значення для фінансової науки та можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти під час підготовки навчально-методичного забезпечення з окремих дисциплін, освітніх програм, посібників та підручників. Результати дослідження отримали застосування в процесі

проведення лекційних та практичних занять на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін: “Підприємницькі ризики”, “Організація інноваційної діяльності підприємства”, “Управління ризиками бізнес-структур”, “Бізнес-лідерство”, “Фінансовий механізм розвитку бізнесу”.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Отримані результати дослідження, висновки та рекомендації можуть бути використані, зокрема, в роботі органів державної і місцевої влади та самоврядування в частині імплементації пропозицій щодо стимулювання інноваційного розвитку бізнесу, суб'єктами господарювання в процесі напрацювання ефективних рішень щодо підвищення власної інноваційної активності та результативності інноваційної діяльності. Дисертація має практичну значущість для освітньо-наукової сфери в контексті розвитку механізмів співпраці в системі освіта-наука-бізнес, а окремі результати дослідження можуть бути корисними у процесі підготовки здобувачів вищої освіти.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертаційна робота за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Основні результати проведеного дослідження заслухано та обговорено на науковому семінарі кафедри економіки підприємства Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 9 від 14 березня 2024 р.). Під час обговорення роботи суттєвих зауважень, які стосуються її змісту, не було.

Дисертаційна робота Поврозника Петра Павловича «Інноваційний розвиток підприємництва в умовах глобальних викликів» є завершеним в межах поставлених завдань науковим дослідженням, в якому здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення важливого наукового завдання, яке полягало у поглибленні теоретичних засад і розвитку науково-методичних підходів та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо стимулювання інноваційного розвитку підприємництва в Україні в умовах глобальних викликів.

На основі зазначеного вище можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною значущістю дисертація Поврозника П.П. «Інноваційний розвиток підприємництва в умовах глобальних викликів» відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами від 31.05.2019 р. № 759), та п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502).

2. Дисертація відповідає вимогам до підготовки кваліфікаційних наукових праць за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

3. Наукові праці Поврозника П.П., опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають пунктам 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (із змінами від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502).

4. Дисертація Поврозника Петра Павловича «Інноваційний розвиток підприємництва в умовах глобальних викликів» рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на засіданні наукового семінару,
завідувач кафедри економіки підприємства
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
доктор економічних наук, професор
«28» березня 2024 р.

Світлана УРБА

Підпис професора Світлани УРБИ підтверджую
Вчений секретар Львівського національного
університету імені Івана Франка, доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА